

Цетиње, 20. децембра.

Око Аустро-Угарске се све више згушњава европска ситуација. Барону Еренталу иде као ономе који је натрапао на дубоко блатиште, па што се више отима, све дубље пропада.

До данас је непрестано ишло на горе. Дана није било а да аустро-угарски астролози нијесу на политичкоме небу тумачили знаке, које нијесу служиле на добро. Слава Еренталова трајала је само толико, колико је требало да се осуши мастило, којим су услужни химнопјевци потрчали да навијесте свијету долазак новог Бизмарка. Сурона стварност дошла је да оне модерне трубадуре отјера с врата и да њихове химне претвори у пародије.

Лијепа дани Арањујецки за барона Ерентала прођоше врло брзо. Послије декламаторске позе, у којој је свијету говорио да је анексија Босне и Херцеговине ствар само његова, по мало и турска, дошла је поза покајника, који још с врати шапуће: оче, погријешно сам. Погрбљени Сикст V. кад је постао папа, испрсно се и проговорио је громовним гласом тако, да је изненадио свијет, и оне кардинале који су га као кењкава старца изабрали, надајући се скорој смрти његовој; Ерентал, испршен и громовног гласа у почетку своје авантуре, постао је за неколико дана погрбљен кардинал Сикст, кога сад само још могу бирати — да увећа прошлост.

Сви његови снови разбили су се. Разбили су се као сапуњави мјехури. Није умно да схвати прилике онако како јесу, него када их је конструисао по свом кабинетском нахођењу — од прилике онако, како су спекулативци у филозофији у својим маштама стварали свијет осим свијета. Сад се види да то није човјек реалних погледа, него један од оних, који су у политици и животу више пјесници но рачунџије.

Ни десет дана није његово дјело могло остати у дубак. Таласи се дигли са свих страна да га заплускују и обарају. Ако у томе има какве славе, то је она негативне природе: да нико тако брзо није узнемирио Европу и нико у тако мало дана подигнуо противу своје отаџбине толике вале као он. Нико за тако кратко вријеме није својој отаџбини стекао толико љутих противника, колико је то њему испало за руком. Нико од аустро-угарских државника осим њега није успио да своју отаџбину тако егзактно истргне из европске заједнице и да је усами као он. А шта да кажемо о штети, коју је његова отаџбина до сад претријела на пољу економском и трговинском? Штета та већ је прешла прву сто-

тину милиона и сад у другој стотини журно корача напријед да би што прије прешла у трећу. Бојкот се све више шири. Од Цариграда и Солуна брзо се распламтео на сјевер, на југ, на исток и на запад. Сад је већ прешао Валону и Драг и стигао под Котор; на сјеверу је прешао Скопље и стигао до Биограда на Дунав и Саву; на југу је давно прешао Јафу и већ се опажа на истоку у Хиндостану, и тамо у Африци до крајњих граница Туниса и Триполиса. Па се креће и у Италији. Што даље, све одређеније форме добија овај општи бојкот аустро-угарске робе. Штета је огромна и пријети, ако дуже потраје, да грабљиву монархију економски до темеља сурва. Послије нека се њени гладни радници разрачуњавају како знају са својим наметним државницима, који су их дотле довели.

Са штетом упоредно иде мржња. Данас у свијету нико није омраженији од Аустро-Угарске. Нема народа, нема државе, која не ваља на њу своје најпогрдније ријечи и која је не обасипа дубоким презрењем.

И све је то заслуга у Ерентала. Што је успио, негативне је природе. Успио је оно од чега државе страдају и пропадају. Да је од овога злата не би вриједило толико колико је штете нанео.

И то је тек један дно. То је што је до данас привредно. Од данас иде други рачун. И како видимо да се ствари никако не окрећу на боље, да ће његова авантура коштати Аустро-Угарску више но што бисмо јој чак и ми, њени противници, жељели.

Нас за то не изненађује глас да барон Ерентал виси о сувој трепелци и да сваки дан може отпасти. Изгледа чак и да је тај дан близо, јер су полетјела демантија која његов пад „категорички“ одричу. Најсигурнији знак да је јарац већ печен.

Што прије тај кобни човјек буде одступио, о мање ће се штете проћи. Да није мира ради, који нам је свима драгоценији од изливаних амбиција, ми бисмо његов пад сматрали као своју суву штету. Овако сад може да изгледа да адвоцирамо за аустро-угарске интересе, што је од нас, наравно, увијек далеко. Не адвоцирамо ми за њих, него за мир и за једно разумно ријешење спорног питања од крви, у ком ће оправдани наши захтјеви, који су скромни, бити уважени. Хоћемо да чинимо све, што може допринијети мирном споразуму. Али то треба да учини и Аустро-Угарска. И ако жртвује Ерентала, учиниће много. Иначе ће жртвовати више и у новцу и у крви, а исход опет не може бити бољи, но што би био мирним ријешењем спора.

Размјере једнога рата, који би се на овим нашим границама распламтио, не може нико унапријед одредити, а исто тако ни његове резултате. И сад неке бира: воља ли јој је Лијевицу, воља ли Сарајеву — што рекла српска пословица.

Владина финансијска политика

Приликом отварања начелне дебате о буџету за 1909. годину узео је први ријеч владин повјереник г. Милоје Ж. Јовановић, начелник министарства финансија.

У своме говору г. Јовановић је додирнуо у кратко најважнија начела правилног буџетирања, па је по том говорио опширно о стању наших државних финансија, и подвргло оштрој критици наше законодавство на области државних финансија.

Том је приликом повјереник владин г. Јовановић у име владе изјавио, да се закони, који су себе увођењем уставности преживјели, морају мијењати у духу савремених потреба, и да је влада тврдо ријешена, да у најкраћем времену проведе потребне реформе у интересу земље и народа.

Тај финансијски програм владин, који садржи реформе, које се имају провести, додирује у главном ова питања:

Измјена царинског закона на новој основи и царинске тарифе у духу народних и државних потреба. Увођење специфичне тарифе за све оне предмете, код којих не постоје знатне разлике у квалитетима. Стварање јаче царинске контроле без отежавања трговачког саобраћаја.

Замјена уредбе о дацији и закона о порезу увођењем једног доброд и правичног пореског система, којим ће се отклонити неправде данашњих пореза и дација, а нарочито дација на земљиште, које би се у будуће оптерећивало не само по просторности, већ и с обзиром на квалитет и принос.

У том циљу влада је унијела у буџет потребну суму за трошкове око класификације и премјера земљишта.

Уређење администрације државних монопола на савременој основи.

Уређење финансијске управе и оснивање финансијског савјета ради лакшег и правилнијег ријешења административних спорова без стварања нових издатака, који би теретили привредну снагу народну.

Реформа постојећих такса на правичнијој основи доношењем једног закона, којим ће се регулисати сва питања о таксама.

Упрошћење финансијске администрације и књиговодства и реформа финансијске службе.

Консолидовање и конверсија државних дугова.

Доношење закона о народном новцу и валути.

Како је за правилно извршење ових закона, који се буду донијели, потребно имати добар и савремен чиновнички кадар, то је влада донијела одлуку да од 1. марта идуче године отвори школу за финансијске и административне чиновнике, и програм за исту школу већ је израђен, и у брзо ће се објавити.

Мило нам је, што можемо констатовати, да је влада добро и правилно уочила недостатке, који данас постоје у нашем финансијском законодавству, и што је овом изјавом преко свога повјереника отворено показала, колико јој леже на срцу добро и интереси земље и народа.

Не сумњајући ни за тренутак, да ће влада и моћи и умјети извести све оно на шта је ријешена, ми као јавно гласило, можемо само поздравити ову изјаву као знак љепших дана за нашу будућност.

Исторски часи измићу

Под овим насловом орган хрватске народне напредне странке у Далмацији „Sloboda“ донесио врло лијепог чланака, у коме се најбоље обилежава гледиште њихово на анексију, као год и њихово расположење према нама. Тај је чланак карактеристичан у толико више што је никад у једном истини напредном, али листу које излази у једној аустријској покрајини. Он гласи:

Међународна конференција, у којој ће бити говора и о будућем положају Босне, дакле о срцу нашега народног тијела, већ је готова ствар. Она ће се сигурно састати, дапаче (нарочито) и сава Аустрија, на уста својега првога министра изјављује, да жели ту конференцију, шта више, да ју с нестрпљивошћу очекива.

Конференција, у којој ће се — какав год јој био резултат — званична Европа морати неизбјеживо да дотакне и нашег националног питања, које до јучер није хтјела да види нити да чује за њ, та конференција самим фактом својега састанка значи велики успјех за нас: по први пут, наиме, ови презрени Срби и Хрвати признати су од европске дипломатије народом, којему се допушта да пред њом дигне свој глас, и на чији глас јој се ипак треба колико толико обазријети.

Већ у томе, понављамо, лежи велики успјех за народ, који је досад у међународном збору био сматран *quantité négligeable*: а за тај непроцејиви морални успјех, не заборавимо, дужни смо колико нас има, и како се год дозвемо и крстимо или кланемо, дужни смо благодарности оном парчету слободне земље код Мораве и оној гордој гомили камења под Ловћеном.

Конференција ће се дакле састати, и она ће вијећати и о будућем положају Босне, зато што и тај народ, чија је Босна, има нешто да рече у овај час, и зато што се европска дипломатија напokon ипак тога сјетила.

Да ће на конференцији бити признато суверенство Н. В. Фране Јосифа над Босном и Херцеговином, то већ јасно и гласно дадохме разумјети све владе великих сила кроз своје званичне и подзваничне органе. (То је произвољна претпоставка, јер се велике силе *нијесу* у том правцу изјасниле. Пр. Ур.) То је дапаче, види се, био ујет (услов) уз који је Аустрија пристала, дотично морала пристати да ступи пред међународни суд. (Сам захтјев Аустрије, да се питање о анексији претреса кабинетским путем прије него се састане конференција јасно показује, да Аустрија има само же-

љу да joj се суверенство призна, али joj та жеља још није иступљена и слаби су изгледи на то. (Пр. Ур.)

Али, ако је тим аргумент одбивена главна тражбина Србије и Црне Горе, није тим за нас као за народ, као за Србе и Хрвате, конференција изгубила своју важност, нити се може рећи да је узалуд потрошен онај дивни напор енергије, којим су наша браћа Срби из Краљевине и из Књажевине задивили Европу.

Ако су браћа Србијанци и Црногорци гласом рањених лавова алармирали Европу, не ради себе, него Босне ради, као што морамо вјеровати да јесу, и у истини јесу, они могу бити задовољни сами собом. Што је у данашњим приликама било могуће постигнути, то ће се и постигнути.

Босна, коју су добри пештански и бечки комитије били уредили као војнички затвор, па су је сад били напустили преудесити у нову тамницу по патентинаром узору Хрватске, та Босна не ће бити више војнички рехт, а не ће постати ни тамницом својој рођеној дјечи. Франц Јосип, којег су његови министри, ти најбољи пријатељи народа нашега, хтјели обдарити једном новом југословенском Кајеном, бити ће, ако сви знаци не варају, уставни владар једнога слободнога народа, који ће бити господар у самосталној домовини својој.

Питање суверенства над Босном снађа се на питање династичко, које у демократској уредби државе, није кадرو да апсорбира животна народна питања, међу којима је прво оно слободе — то право питање живота или смрти свакога народа.

За наш народ, за његову будућност у овај час о томе се и радило. Династичне аспирације што их могу имати Карађорђевићи, Петровићи или ма која најнароднија династија ни из далека се толико не тичу народа, колико питања народних слобода.

За нас као за науку, у овом моменту, радило се највише о томе, хоће ли се и Босна утопити, или ће остати жива и постати опет своја, па макар дефинитивно ушла у велико друштво народа подунавских, којима царују цесари из куће Хабзбурга. Јер, ма што говорили они који од нас на силу хоће да створе велеиздајнике, нас то друштво народа нимало не плаши, а још мање цареви, који њим владају, већ нас тишти неправда којом

се ова задруга управља, и имамо зашто да се бојимо за нашу посебност Босну да и њу не задеси иста судбина хелота, у којој ми, њезина браћа, чамимо, овдје у Далмацији, у Хрватској, у Истри, у Војводини, у Славенији.

Ако Босни буде зајемчен слободни народни развитак, ако јој буде осигурана самостална управа, ми се с ове стране можемо само радовати да је у нашем тужном дому запламтала једна нова ватра слободе, а браћа с оне стране могу с поносом рећи милој сестрици: На мученичком путу нашега рода ти си била малаксала, сиротице, али ми те дигосмо и подупријесмо, сад ходи напријед удесним нам путем; ми те увијек чувамо!

Самосталност, аутономија Босне, како ли се хоће звати, није врхунац ни посебних српских, ни посебних хрватских идеала, па ни наших, што познајемо само један заједнички, једнако српски колико хрватски идеал. Али је то ипак за све нас најповољније ријешење питања у данашњим приликама.

О томе би требало да се увјере не само многи Срби, већ и још већи број Хрвата, оних наиме што су још увијек жртве халуцинације те по што по то хоће да виде Велику Хрватску у једној великој тамници, у којој бисмо били сви заједно с Босном, само нек су врата тој тамници оличена хрватским бојама.

Припојење Босне к данашњој заглављеној Хрватској, том једином комаду европскога континента, гдје се може владати без устава, и гдје се некажњено могу газити све слободе, значило би стрпање Босне у такову једну велику тамницу, и ништа боље: било би као задунити брата од превелике љубави.

Нека Босна рађе добије што већу слободу, па ће та нова слобода неодољивом снагом дјеловати и на Хрватску. Што се данас Босни даде, то ће се сутра тешко моћи ускратити Хрватској.

Слободној Босни и слободној Хрватској бит ће тада лако да уреде своје братске одношаје. Ако ли пак Хрватска остане под јармом, ми зато ипак не морамо здавати за народну будућност. Мјесто да учемо Босну к себи у тамницу, а ми ћемо тежити к њеној слободи, као што се већ једном догодило у нашој историји.

Но ако се промаши овај час те Босна буде скучена попут Хрват-

ске, нити ћемо имати ми кому ни, нити ће Босна знати на коју страну да се окрене.

Ово би особито имала промислити и узети к срцу она... наша браћа, која се куну на дјела Антуна Старчевића, и у томе замијењују својега мештра, који је увијек дошљедно био противан да Босна уђе у наше коло, док је нама овако како нам је.

Самостална Босна, колико год била та самосталност, значи добитак за народ, ојачање народне снаге, пораст вриједности нашега народа. Такова Босна не смета будућности ни Велике Србије ни Велике Хрватске, већ је дачаче кадра да приближи та два идеала па да стоји у један, модернији, хуманији и узвишенији идеал, што ће свакако бити и достојнији и народа који хлени за слободом него ли обнова средовјечних вјерозаконских творевина или војничких диктатура.

Остварењу тога идеала нијесу апсолутна запрека ни династије ни нужни савези нашега народа с другима, само ако су ти савези основани на темељима праведности и слободе.

Било како било, аутономија Босне, која мора неодољивом силом дјеловати и на побољшање наших прилика овамо, за нас је најбоља стечевина, којом се у овај час можемо надати.

Ако хоћемо да и то изгубимо — плешћимо Стадлеру и Лихтенштајну!

Ако ли пак хоћемо да то сигурније добијемо, подупримо сви од овамо глас наше Босне и сложимо се сви у једној ријечи: Аутономија!

Јер немојмо заборавити, конференција која се састаје, хоће једном да чује, макар то било из пуке знатљивости, и глас овог народа, Србија и Црна Гора дигле су свој глас, да их је свак могао добро чути и разумјети. Али већ и данашњи народ, који живи у хајдурничкој монархији, до сад се још не јавља. А ипак треба да и он у овај одлучни час рече све оно што разборито може и мора да рече.

Док је Босна још, макар само формално, под контролом Европе, имају главна ријеч слободне државе нашега језика. Али нетом се почне радити о уређењу положаја Босне у монархији — а о том се већ ради — наша је дужност да се заузвемо за њу.

Ипак се још нико не миче. Што је од народнога вијећа?

Мисли ли га коалиција сазвати, зар кад се сврши конференција?

Ако икад, сад је час да се хитно ради, не губећи ни једнога часа. Ми Хрвати, Срби и Словенци из монархије, сви који знамо цијенити слободу, и који се за њу боримо, треба да сада компактно иступимо пред јавно мишљење Европе, нека се чује и нека се знаде да сви једнако мислимо: „Ако Босна има да остане под владом нашега владара, — треба одлучно казати — „тражимо као браћа њезина, ради ње и ради себе, да јој се призна потпуна аутономија, јер ни у Цизлајтанији ни у Транслајтанији наш народ не ужива слободе ни равноправности; он је у једној и у другој поли политички савет, а економски запуштен и изабљиван; његова најсветија, законом посвећена, права безобзирно газе њемачки и мађарски властодршци.“

„Премда то, као сваки просвјетљени народ, тежимо за уједињењем, не можемо желити Босни да с нама дијели овакову судбину.“

„И ово што тражимо, тражимо не само у интересу Босне и нашега народа у монархији, већ и у интересу европскога мира и срећења прилика на европском истоку, јер само слободни и задовољни народи могу бити елеменат мира и реда у овој монархији, као што и она, само уз признање једнакога права и слободе свим својим народима, може да врши мисију ради које је Европа вољна да ју подржава.“

Хрватско-српска коалиција, која треба да сазове народно вијеће, има ријеч.

Само да не буде прекасно — јер исторични часови измичу.

Из Босне и Херцеговине

Муслиманска организација

Из Сарајева јављају:

Са нарочитим смјером пуштен је у хрватске новине глас како је муслиманска народна организација у Босни и Херцеговини ријешила, да прихвати анексију и да иде Бесару на поклоњење. Председник муслиманске организације издао је изјаву, којом тај глас демантује и назива га неистинитом, јер се Муслимани и не мисле дијелити од Срба.

У страха велике очи

Пишу из Билећа:

Још једна слика страха аустриског, још једна слика герора у Босни и Херцеговини!

Позната је ствар да Муслимани за вријеме поста по цео дан ништа не окусе, него јединоиче т. ј. једу тек у ак-

Листак из психологије рата

Васпитни услови побједе са психолошког гледишта
НАПИСАО

Стеван Ј. Радосављевић Бдин

(Наставак)

(12)

Не умије чак ни да одмјери казну, него претјерива. Перипи јави људи зато су кад хоће увијек изићи такта, перипији ријетко кад, а толико пикад потпуно. Овај поред све суровости (ако је тј. суров, вандрава) постоје спосови, овај жање само жрању. Јер нека као што рекосмо гњев боли, а бољови трају и кад нема мјеста више гњеву. Отуд људи, који су увијек ердити, напрасити, сурови, напни бода прелазу у пакост, а пакост се није не грини. Природно је да човјек епојим душевним боловима гражи одушке и он је напзан у жрању, пакској освети, у неоскама често прдо сваредину, у кишени итд. Није онда чудно што је потчињени онај, каког смо напријед описали. Ако је потчињени перипи таковер нежа осјећљив, онда су пошљедице таквог паспитана ужасне. Ту је жорал са свим подривен, ма каквим га средствима подизали.

То српској војени највише постоји, јер Србин је, с малим изузетком, перипи прдо осјећљив човјек.

Код народа жање осјећљивог оваких липх

пошљедица не може бити. Једно зато што је, како смо видјели, сам утицај старијине бољи, друго што су и сами потчињени жање осјећљиви, те лакше подносе евентуалне грубогости. Поти онај сукине киши негује, нити овај гради одвише велику грабидију од тога. Могло би се закључити сад да је народ, жање осјећљив, подобији за рат од народа перипијинег.

Према правликама то може и бити; бити, али само донекле. Пегина ће бити само у случају, ако се перипији народ паспитана по речету перипијинег, хоћемо рећи суровишћу. Оном је суровост донекле потребна, јер је неосјећљив, овога разорала. Јер га подражује и с тим убија жорал. Али ако се народ перипи осјећљив паспита не утицањем на осјећљивост него на разум (интелект), онда је подобиност за рат у обртној еражије-ри. Сила оваке војске јача је по оне друге, а што је најважније — сила оваке војске је у нај сажој, а кад оне друге је у немишљивости. Кад вође нестане, групе више не вриједе ништа. Јер оне су научиле да су храбре машинално, само у подчињености и под руководством старијине. У њих је јако изражена тенденција да се свим покорављају, и кад нестане силе која их је водила, покорављају се свим непријатељској. Ништа у њима нема што ће их одређавати кад сами остану. То код војске, коју није суровост заробила и паспитала, која жорал свој

у себи нечи, не може да буде. Живи при-мјер имамо у Бурма.

У средњем вијеку, да не идемо даље, било је друштво. Тамо је силам и суровишћу подржан сав мирни и ратнички живот. Иако се свакоме долазило је од поће, од владара. Кад је онај био вођом силам, и војска му је тај отисак послала. Велики владари давали су и велика премјена. Чим су умрли или у рату погинули, сва се психона тековина распала. Тако је било код свих народа па и код српског. Величије, сјај и највећу моћ имали смо под Душаном. Кад га је не стало пропала је и његова тековина.

Метод тај дакле не ваља. Силу парадну треба тражити у народу, снагу војске у моралу свакога појединог војника. Онда чини и катастрофе да наступе, народ и војска ће их преживјети и опет се дићи. То нам је историја показала. Гусе а шјеме, традиција и вјера, будили су душевну енергију у српском народу и он се ушљед тога диван дигнуо на оружје, док су Бугари спалили хрватски епож, јер није било жоралне силе у народу. Они показују глупу кад их силе вође под-јарме и воде. Скините дж вође с чела, и они су опет робље какво су били.

Та разлика између српског и бугарског народа постоји и данас. Ми се ослањамо на народни интелект, они на своје вође. Темпермент напхон подоби суровост, напх гражи чину културу без суровости. Утврдимо то и

чувајмо се копирања. Ми морамо да смо оригинал, јер тако нам диктује карактер нашег народа.

Јесте ли видјели зиму! Она је оштра; ница под њом дрво и камен. Дисциплина је нека гнозена. Бриди нас, тјера нас да се грчимо и толико, штита нас за обрме, за нос, за уши, за прете, за ноте, просто хоће да нас узочи. Дјејетно је немо неумитно, непоуступливо, али она не капи, не изазива освету и жрању, не унижава нас, нема гњев, не презири, не чини неправде, нема ће-фона — и ми јој се пошто покорављамо, па јој чак налазимо и драж, и узивамо у њој. Тако дјејетнују сви закони природи. Психона сила је у постављеним условима у којима се може погнати. Ти су услови непоуступливи, непоштити, крути као жрачорне каријатиде, они чине оно што доведемо око-ности. Така треба да буде и дисциплина и тако да се придржује. Треба да буде непо-мична као град, да у души војничкој не допуста ни помисао да може друштво бити, али и хладна као град. Грчине узоравати, негује капажавати, али душевну осјећљивост оставити на миру, не прелати је у вријеме, неоскама итд. Разлозима и савјетом, унутраш-ма и озбиљним исправљањем грешака, у то-ну подчињености, утицати на разум, на интеле-кт. Васпитање, које се служи утицањем на осјећљивост, особито у великој мјери-није нишавно неосветице. То је само ствар-

шам, када се објави топовима, да је један прошао. По њиховим вјерским прописима они у пошту само поћу једу, а цио дан провели, не мећући у уста ништа, па ни дуван, без кога је ријетко ко. Тих прописа сви се смирено држе и нема те силе која би их нагнала, да се о томе огријеше, онако исто као што се не би добар хришћанин огријешао да се о постима одрси.

Ових дана сједили су Муслимани у Билећу крај једног бунара, чекајући да се објави акшам, те да, по вјерском обреду, узму воду и да поћу кући. Ту их је затекао један официр са четом војника, која је дошла да се паније воде. Официр је било сумњиво што су они крај бунара и поплашени се да нијесу отровали воду, те их стаде тјерати да се прије војника панију водом. Узалуд су му они разлагали да им вјерски закони не дозвољавају, да уз пост нију што, али он никако не хтје да чује, него их стаде силом нагонити, да се створио читаву узбуну. Али ово њихово опирање било је залудно. Официр заповиједи војницима да узму пушке и командова им да пуцају у Муслимане, ако не хтједу грекој његовој наредби да слиједи. Муслимани су видјели да ће сви платити главом, те одредили једног од њих, да се паније воде, што он и учини, а разумје се да му није било ништа, јер вода није била отрована.

Муслимани су противу овога сљедећука уложили жалбу, само ће им она слабо користити, јер „кадију тужити, а кадија суди.“

Чиновници на реду

Из Бјелине јављају: Земалска влада у Босни и Херцеговини бацила је сада око на Србе што се налазе у државној служби, те им прави кривце и иде на то, да их отпусти из службе, јер не може да их гледа. Како измишљање кривца није помогло, то она ради на томе, да Србе чиновнике отпусти из службе као сумњиве како би њихова мјеста могли заузети којикакви пробивети.

Појачање војске у Босни

Прије оглашене анексије у Босни и Херцеговини било је двије дивизије са савијеном војском, а у Сарајеву прва дивизија, а у Мостару осамнаеста дивизија. Обије дивизије имале су укупно тридесет и шест батаљона.

Од појачање војске, која је само у малим јединицама слата из разних крајева монархије, формирана је трећа дивизија, под именом четрдесет осме дивизије са сједиштем у Бања Луци. Новоформирана дивизија има 28.800 војника. Том броју треба придодати још двије брдске батерије тринаесту и четрнаесту.

Све ове три дивизије комплетирале су и налазе се у потпуној јачини: ратног доба.

Главна су попуњавања текла овако:

Прво су слали из разних крајева у малим колонијама по неколико десетина појника, да се не би примјетило кретање војске. Доцније, прије светковине јубилеја, слаге су читаве чете и батаљони. Тако нпр. из XIII корпуса са сједиштем у Загребу послан је био један батаљон и десет пољских топова; из XVI регименте са сједиштем у Бјеловару и из 96. ре-

гименте, са седиштем у Г. Карловцу (Хрватска) по један батаљон; из 79. регименте (Бања Јелачића регимента) упућена су два батаљона; један батаљон стигао је из 36. регименте са сједиштем у Броду. Све је ово XIII корпус. У то вријеме стигла је у Босну и целокупна шеста пешанска регимента.

Још се налази 20.000 војске (од којих је 6.000 Пољака) готови да отпутују чим стигне наредба. Ова војска чека по разним мјестима Аустро-Угарске. Резервни официри XIII корпуса и других војних јединица, који би имали ићи у Босну и Херцеговину, добили су одређена мјеста и чекају сваки дан наредбу за одлазак. За резервисте XIII корпуса спрењени су писмени позиви и већ послати у мобилизационе војне станице, да се по наредби одмах адресоване разиђу, како би се за 24 часа нашли сви на одређеним жељезничким станицама за полазак у Босну.

Кретање војске преко Фријуме и Трста нило је за појачање јужне Далмације и Боке Которске. Један дио војске намијењен је да држи позиције према Црној Гори, други дио за чување Далмације, а трећи за појачање посаде у Херцеговини и јужној Босни. Рачуна се, да је преко Метковића и Ускогла послато на 20.000 војника.

Све војне намирнице и бојеви материјал сладе се непрестано. У Суну се налазе данас читаве слагалишта, а пре тога ничега није било. Исто тако појачани су великом количином и војни магацини у Босанском Броду.

Толстојева књига забрањена

Јављају из Сарајева: Толстојева књига о анексији Босне и Херцеговине, која је изашла у немачком издању с манускрипта у Берлину, стигла је неки дан и у Сарајево. Али је у књижарама сарајевска полиција запленила.

Муслиманска омладина

Из Сарајева нам пишу: У Аустрији су стали да кокетују са Муслиманима и намишљили су да своје задње циљеве постигну на тај начин што ће Муслиманима замалати очи. У Загребу су разгласили како ће да издају цамју, па би до хрватске у Бечу. Та идеја док рета да зидање цамје у Бечу стоји др. Луегер, председник општине. Муслиманска академска омладина у Бечу одбила је учешће у том пословању и своју изјаву завршила овим ријечима:

„Кришћанско-социјална странка, која хоће да грађњом цамје у Бечу пружи доказа својих симпатија према исламском елементу, много је боље урадила, кад би др. Луегер употребио свој велики утицај, да се надбискуп епископата Врхосна др. Штадлер укљони са свога доложаја.“

Тада би Муслимани могли разумјети симпатије кришћанско-социјалне странке и били би захвални. То би била у неку руку гаранција, да идеја вјерске сношљивости и код босанско-херцеговачких католика налази одзива, а Муслимани можда би се могли на тај начин уверити, да Босна и Херцеговина нијесу земље одређене за римско-католичку пропаганду.

Ова изјава дјествовала је као хладан туш.

Јадне прилике сељака

Пишу нам из Дубраве код Стоца:

Јад је и жалост погледати нашег сељака, како се готово очајан враћа из Стоца, где је дошао да прола свој духан, који му је још једина нада, пошто је суша све сломила. Готово плачним гласом нади вам дозволу и показује.

„Гледај брате, је ли ово Богу плакати, онаки духан на пошто оде. Нијесу ми га платили ни по једну круну.“

Сељак, који је ове године остао готово без икакве наде, полагао је сву наду још на духан, па и он кад му тако у бесцење одлази, онда сваки никакво чудо, да мора потпуно очајавати.

Код чиновника пак, који откупљују духан канда нема предустретљивости ни увиђајности; они су научили на онај стари начин, да се треба само брешнути на једног сељака, који само од велике невоље моли, и уместо, да изађу у сусрет, колико је у њиховој моћи, они га ради мачења још и кажњавају. Имају ли ти људи душе!

Сељацима је још лани обећано, да ће се боље духан плаћати, па зашто се то не чини?! Особито у овој перодичи. Јер ако ће духан у бесцење ићи, онда је боље да га сељак у опште не сади. Нека се бави чим другим, што ће му се боље исплатити.

Још један народни учитељ

Прича нам један пријатељ из Гацка, да је ових дана на тамошњој ратарској школи одржан испит са сеоским младацима, ђацима, те бајати — школе. Као заступник земаљске владе функцирао је као да сада припр. савјетник Август Бауц. Не говорећи за сада о вриједности те школе, као и стручној спреми самога г. Бауца, треба запитати владу каквакога смисла имаде на те испите слати човека, који не зна скоро ништа српски. Да је први економски стручњак, кад не зна како ће говорити, нема никакве вриједности та његова мисија, за коју предлаже своје „Reiseparteculare“. Зар није могао заступати владу тамошњи котарски предстојник? Кад могу предстојници на испитима трговачких школа власт заступати, могу влада и на овим. Или би требало, да г. Бауц положи прије испит из српског језика, да се види колико га је научио за 20 година службе.

Више пажње према српској сиротињи

Неки дан је ишла је кроз Сарајево стара једна жена Мара Стојановић и плачући причала, како јој је „доходарствена управа“ у Сарајеву одузела последије четири године савјесног и мучног рибаша и чишћења споменутог уреда — сад у зиму у на већу потребу — хљеб и намјестила за рибаше неку Швабицу. „Доходарствена управа“ није то гробала учинити баш сад у зиму, а најмање смијенити у то доба домаћу српску сиротињу. Та, за Бога, бар за рибаше је у овој земљи способан и „домаћи живаљ“.

Гласови поводом анексије

Русија и анексија

Питање о анексији Босне и Херцеговине почиње све више и више Русе да интересује. На збору, који је приредило

Московско Друштво за словенску културу, било је око 4000 људи. Говоре су држали професор Погодин и народни посланици: чувени адвокат Ф. Родичев и гроф Комаровски, и сви су тврдили да Русија ако хоће да сама не буде заробљена Њемцима, не смије да дозволи анексију, и ако би због тога питања шта више морала да води рат. Говорници су доказивали да куца већ пошљедњи час, кад треба сви Словени да се удруже, те да се боре противу њемачке најезде, коју већ почиње да осјећа чак и сама Русија. Дугим и громким илускањем и узвицима „браво“, присутни су захваљивали свима говорницима, и ако они припадају разним политичким партијама.

Прошла недјеља била је знаменита за словенско питање тиме, што се основала овдје у Москви Словенска Лига, која је поставила себи у задатак да се свима средствима бори противу Њемаца. Ријешено је, шта више, да се бојкотира и њемачка умјетност, чему је послужило као узрок шледеће:

Овдје је дошло бечко оперско друштво и хтјело је да даје комад, у коме се грди српске и црногорске светине. Чланови Словенске Лиге за бојкотовање све што је шванско, одмах у почетку представе подигли су такву ларму, да су глумци били принуђени да прекину представљање и сјутра дан је сама полиција забранила да се овај комад даје у Москви.

Протест Србије

Из Београда је телеграфом наређено српском посланству у Бечу, да код аустријске владе уложи народну протест због гомилана аустријских чета на граници према Србији и прелазу аустријских чета на српско земљиште.

Српска пропаганда

Мађарски лист „Буданест“ доноси: „Из покрајине јављају о великим агитацијама, које развијају Срби у јужној Угарској противу аустро-угарске монархије и коју подупиру Србија. Српска влада изаслала је више официра у пограничне жупаније, који обилазе, преобучени у цивилном одијелу, српска мјеста, те врбују добро вољне за српску војску. Осим тога дијеле бунтовне прогласе. У овим прогласима позива се Српство у Угарској, да се прикључи прекодунавској браћи: „Јер је наступно час обрачуна“, тако се у прогласу наглашује, који падаље траже од сродне браће повчане и оружане потпоре. Надаље позива браћу да разјасне о старој браћи у нашој војсци, да се и они, у случају кад наступи највећи сукоб, прикључе српској војсци. Позивају се Срби, да пребјегну у Србију, те да стану под српски барјак и сложио навалу на угњетаче. Овакви су прогласи пађени у Сегедину, Иригу, Сентомашу, Кањижи, Сенти и др. „Буданест Напољо“ вели, да ова агитација није нашла бог зна каква успеха међу Србима; нарочито су они сами јавили ово властима“. Разумије се; јер Срби из Србије не би били толико глупи, да овако агитују кад знају да код угарских Срба и не треба агитовати, него је све ово масло измеђара Аустријских, који би хтјели и у овим покрајинама невинне Србе да затварју, те им оваквим смишљеницама праве кривце. Глупо је само од аустријских агената што мисле да ће Србе овако простачки обманути!

не преко мјере осјећалих људи. Казна треба само зато да је ту, да се дата упутства, савјети и радници боље учине, ако иначе не иде. Казна није казне ради, да се кривцу науди, освети, учини на зло итд. него да се на наук већа пажња обрати. Неовати, позвати, пријети, показивати, показивати мржњу и тјелв невоља је штетно.

Грешке поговору не треба никада казњавати, ријетко кад и узорапати. Грешке су једина средства која нам је природа оставила да се у владинању служимо. Зашто их тошати? Жив, пријемљиви интелект, много и гријешти.

Дисциплина, која се не примјењује како смо рекли, убилац је морала појничког. А морал је, као што већ знамо, једина садржина хришћанског ратника. Дисциплина није у мишљинама, него у свјетли и енергији духа. Тај дух треба подизати, не убијати. Он треба да расте, не да опада; треба да се рашира, а не да скресана. Дисциплина не смије бити катаракт, који ће душевни ток отежавати. Наша је главна задаћа да чини обале, да се ријека не разлије нуд не гроба и ту да се устоји, а не да смета току. Треба се само старати да се духовној ријеци војничкој да довољно воде, што чини национална свијест, родољубље, славољубље итд.

Дисциплином и вазнигим поступком ми из епиронско материјала у вазарија треба да створимо ратника. Ми га су грађио тако

рећи од блага и удухљујемо му душу. Како ћемо га градити и како душу удухнути, није лака ствар. За то треба разумјевања, познати и узмишљени. Останим да то све само од себе дође, још и под изливом суровости, није ништа друго већ пустило да иде како иде. А то је за модерну свијетску утакмицу немоја мало. То нам неће створити војске. То ће нам само дати нешто што није ни грађанин ни војник, и што ни за каква нећа претпућа није. Како се из овога доведе изложенога наиди, васпитање војске је немоја тежна задаћа. Да би старешињски кадар том позиву дорасан био, ваљало би овај предмет унјети у војне школе, јер он ни мало није једноставан од осталих предмета.

§ 12.

Душевност чојскова осјећљива је као струна харфе Аелоне, на којој зефири свирају. За воду велимо да је јако покретљива; за ваздух да је још покретљивији; за муњу да је и од ваздуха хитрија, али душа чојскова хитрија је и осјећљивија од свију. Њу покрећу утицаји који оглавају и поду и ваздух и муњину на мору. Она је немоја пријемљива, и на тој пријемљивости њеној оснива се дјело васпитања. Васпитавати према тој знаци стварају чојске, јер какву му, васпитањем, душу удужемо, такав чојек и постаје. Нећемо погрјешити ако кажемо: ми можемо просто да конструишемо јунаке.

Да васпитање не гради чојска, не би га војсци ни гробали.

На душу не утичу само ријечи: предавања, проповиједи и томе подобно, него и примјери, појава старешињске, израз лица, покрета итд. Уколико је чојек умом неразвијенији, утицају му је предавање више абстрактнији, уколико мање утиче на њ ријеч а више примјер. Жива ријеч утиче више по инсана, примјер пошто и од живе ријечи. То лежи у природи душе наше. Писана ријеч оставља чојска до извјесне мјере хладна; жива буди темперамент; примјер га и буди и учне за собом.

Срдљивост старешињске одјекује на струни душевности млађег срдљивошћу — истина не онаком какав је у оригиналу, али онаком какав је у оригиналу, али онаком какав може бити копија. И сама нагмуреност лица његовог утиче на душу погнута и чини је обидном. Кад је старешина срдит, и у млађег је такво расположење. Мржња млађег мржњу, суровост — суровост, неурда — јогунство, лијеност — лијеност, нежар — нежар, лаковерност — лаковерност, нервозност — нервозност итд. А зар би и могло бити да на гласни рим ласки одјекује каква жартовна симфониа?

Обиришом, љубав одјекује љубављу, јунашћом јунашћом, правда правичношћу, честољубље честољубљем, срдљивост срдљивошћу, усталиштво бадришћу, понос поносношћу, родољубље ро-

дољубљем, веселост веселошћу, одлучност одлучношћу, часност часношћу, одушевљење одушевљењем итд. Какве су старешиње такве су и њи и труне. Моралне одлике њихове преносе се сугестивно на млађе, а тако исто и мане њихове. Ни зарзно бодести не прелазе тако лако као примјери. С тога се пошто не смије подцјенити васпитно дјелство одлика и мапа старешињскога кадра, ни дјелство дисциплине ни начина како ће се примјењивати. Ту је зачетак љубави исто тако као и мржње; ту је извор многих зла као и многих срећних погодаба за ратну подобност трупа.

Љубав се може постићи попујајући милоје савањем свега што изазива мржњу. Чим нема мржње, љубав је једина пашљина чојскага расположења. Она се сама јавља, и у том погледу не треба чинити никакве нарочите компесије. То што се гиче личних односа.

Љубав према отаџбини даје се постићи кад војнику представимо стање родина наших старих, кад му насликамо стање у ком се ослобођени наши срајени налазе, стање у које бивеж допсти ако би допустили да нас непријатељ побиједи. Морамо му опрвати како ми лијепо, у слободи и у миру живимо; морамо му истаћи понос српског, сугери да ужива у сјају владаоачног двора и његових витезова, међу које спада и он; треба да му живим бојача предочимо глј старе наше државе и њених прослављених јунака.

Дневне новости

Отпутовали на Ријеку. Њихова Краљ. Височанства Књаз Господар, Књаз Нашљедник и Књагиња Милица и Њихова Височанства Књаз Петар и Књагиња Вјера отпутовали су у четвртак по подне на Ријеку. Јуче је Господар са Књазом Нашљедником и Књазом Петром био у лову у околини Скад. Језера, и пошто су сви заједно били и на Крушевцу код Њенога Височанства Књагиње Наталије, вратили су се пред вече на Ријеку.

Захвалност Краља Виктора. Њ. В. Краљ. Виктор телеграфским је путем захвалио Господару на изјави саучешћа, коју му је послао поводом велике несреће, која је задевала талијански народ ушљед земљотреса у јужној Италији.

Претрес буџета. У Нар. Скупштини се већ три дана врши начелни претрес приједлога буџета за 1909. годину. Тај је претрес веома занимљив. Врши се са доста страсти, пакости и жучности, као да су прилике, у којима земља сада живи, сасвијем нормалне. И, што је приједно забилежити, тој страсти дају израза махом они образованији, од којих би се у овим озбиљним пременима могло нешто друго очекивати. Захваљујући таквој стању, јуче по подне претрес буџета био се извршио и у личне испаде и сукобе појединих посланика, тако да је сједница морала бити прекинута. Овакве појаве достојне су само сажаљења. Ма ко их чинио, ма ко их инспирао, на погрешном је путу, јер се тијем не иде на корист угледа Народног Представништва, а најмање добра гласа земље у оваквим приликама, кад имамо других важнијих и пречих послова.

Говори о буџету. Приликом претреса приједлога буџета у начелу, у Народној Скупштини чули су се до сада веома лијепо говори, између којих су се највише истакли како својом објективношћу, озбиљношћу и садржином говори владин повјереника, начелника министарства финансија г. Јовановића; г. Ј. Пламенца, министра просвете; г. Ј. Дрљевића, члана Вел. Суда, и други говор извјештоца финансиског одбора г. Ж. Драговића. Сви ови говори укупно дали су јасну слику нашега финансиског стања, финансиске и државне политике уопште и прилика социјалних и политичких наше земље. Искрпни и дуги говор владиног повјереника г. Јовановића потпуно је расвијетлио наше финансиско стање и финансиску политику, и на основу стручнога знања, тачних података и здравих погледа, приказао их у са цијем супротној свјетлости оној, у каквој имају намјеру да их представе демагогија, површност и нестручност.

Нови новчани завод. У Бару се оснива нови новчани завод. Предсједник је привременога управнога одбора архиепископ барски и српски примас, пресвијетли господин Милиновић.

Лажне новчанице. У саобраћају су се појавиле многе лажне аустријске новчанице (банкноте) од 20 круна. Откуда и на који су се начин те новчанице увукле у саобраћај код нас, још се није могао утврдити. Несумњиво је, да ће тијем бити јако оштећена сиротиња. Зато би се врло добро учинило, кад би се укинуле из новчаног саобраћаја код нас све стране банкноте, а нарочито аустријске. То би било за државу и народ веома корисно.

Црни гласи из Италије. Како

који дан даље, све јаснија бива слика о ужасној катастрофи у јужној Италији. Земљотрес је учинио огромну штету. Уништено је неколико вароши и села. Три четвртине велике вароши Месине налазе се у рушевинама. Мисли се, да је погинуло на 20.000 душа. Појавио се и пожар, који је развалио кућа савијено са земљом. Многи, до јуче имућан, послије земљотреса спао је на просјачки штап. Читаве фамилије нашле су гроб свој под рушевинама или под валовима мора, које је земљотрес свом силом избацио на копно и отуда још јачом силом са свијема покупљених жртава повукао у пучину. Све војничке касарне у Месини срушене су. Војници с официрима изгинули, а што је остало, разбјегло се као подивљале звијери. На развалинама се сријећу људи, који су као изван себе. Многи их је, који су од страха погинули. Војни командант од Месине такође је погинуо. Неколико лађа у пристаништу такође је страдало. Сад су се појавили лупежи, да се користе општом несрећом и забуном и да по развалинама пљачкају. Талијанска влада ушљед тога прогласила је у Месини и околини опсадно стање и пријеки суд. Војска је послата у те крајеве да одржава ред.

Рад Н. Скупштине

— извјештаји са сједница —

IV Сједница

18. децембра

Сједницу је отворио предсједник у 8 сати прије подне.

За министарским столом министри: предсједник, унутрашњих дјела, финансија и просвете и владин повјереник Милоје Ж. Јовановић, начелник министарства финансија.

Секретар чита молбе и жалбе упућене Н. Скупштини, међу којима је и телеграфска жалба М. Зарибице.

Саво Вулетих подноси интерпелацију на министра предсједника, којом тражи објашњење о политичком стању поводом анексије и резултат нарочитих мисија на страни.

Читају се пет указа Господаревих: о ковању сребрног новца, о накнадним кредитима, о трговинским уговорима са Грчком и Холандијом, о измјени једног члана Устава и кривичног закона и о именовању начелника министарства финансија М. Ж. Јовановића за владиног повјереника за послове министарства финансија.

Секретар чита молбе некојих посланика за одсуства и приједлог о државном школовању.

Отпоздраве Н. Скупштине у Србији, руске думе и отоманског парламента Скупштина прима са одобравањем.

Саопштава се писмо предсједника Министарског Савјета, да се приједлог закона о устројству војске прими као хитан.

Послије тога поведена је ријеч о томе зашто је Н. Скупштина паузирала очекујући на приједлог буџета, те се приједлози на дневни ред.

Извјештац финансиског одбора Живко Драговић чита извјештај одбора о приједлогу буџета за 1909. год.

Узима ријеч владин комесар, Милоје Ж. Јовановић, који у свом говору објашњава гледиште владино на буџетирање, износећи како финансирање треба бити правилно, ако се жели напредак, као год што истиче потребу уређења финансија, које је услов општег напретка. Прелазећи на буџет рекао је како он мора бити искрен и стваран т. ј. да не предвиђа ни веће ни мање ни приходе ни расходе. За закон о буџету вели да је савремен, али са недостацима, као год што се и остали закони морају мијењати. Дација налази да је неправилна, а порески систем неправилан. Финансиском одбору замјера што је повећавао издатака и наглашава како је буџет правилно склапан. Увјерен је да дефицита неће бити у овој години. Стање државних финансија, вели, добро је, а за тим износи финансијски програм владин.

Настаје одмор, а по одмору прочита се указ о именовању Филипа Јерговића, начелника министарства унутрашњих дјела, за владиног повјереника за послове министарства унутрашњих дјела.

Кад се прешло на дневни ред по Крсто Поповић, изазван извјештајем финансиског одбора, говори о приједлогу буџета, сматрајући, да су приходи крпни, јер нијесу изнесени приходи монопола дуана и министарства војног. Сем тога замјера што нијесу Н. Скупштини поднесени на одобрење накнадни и ванредни кредити. Он се изјашњава, да није зато, да се приједлог буџета у начелу прими док се недостаци у њему не поправе и док се не да гаранција, да ће се буџет саобразити захтјевима финансиског одбора.

Извјештац Живко Драговић осврће се на ове примједбе, те по Крсто Поповић и по други пут узима ријеч.

Сједница је закључена у 11 сати и издана заказана за по подне.

V Сједница

18. децембра

Предсједник отвара сједницу у 2 сата по подне.

За министарским столом сви министри, сем министра војног, који је на одсуству, и оба владина повјереника.

Пошто је пала примједба, да нема посланика присутних, колико је потребно за рјешавање, наређује се прозвонка, којом се приликом констатије, да има довољно посланика.

Како записник раније сједнице није готов, то се прелази на дневни ред претреса приједлога буџета.

Узима ријеч Буро Дрецуи, који замјера извјештоцу што помиње већину и мањину финансиског одбора, када не нема, јер су сви сложено дошле одлуке о приједлогу буџета, што изазива извјештоца, да се са њиме објашњава.

Саво Вулетих сматра да није подесно вријеме за изношење буџета, те да због тога неће говорити о много чему. У своме подужем говору, он се бави буџетирањем, извјештајем одбора, којем је и он члан, завршном рачуну, финансирањем, указима и, позивајући се на поједине одредбе закона и Устава, које и цитира, замјера влади на њеном раду, а напошљетку се осврће на изјаве извјештоца.

Предсједник саопштава, да предсједник Министарског Савјета има да учини важно саопштење, те оглашава, да се сједница претвара у тајну.

Публика, која је заузела сва мјеста у ложама и галеријама, напушта дворану.

По свршетку тајне сједнице јавна сједница није настављена.

VI Сједница

19. децембра

Предсједник је отворио сједницу у 9 сати прије подне.

За министарским столом сви министри, изван војног, и оба повјереника.

Пошто је прочитан записник претпрошле сједнице, владин комесар М. Ж. Јовановић ставља примједбу због цитирања послова гонора. Мирко Мијушковић и Саво Н. Вулетих траже да се у записнику означи о чему су поједине молбе.

Прелазе се на дневни ред.

Јанко Дрљевић с похвалом помиње извјештај комесара М. Ж. Јовановића о приједлогу буџета, послије чега је сматрао да је дала дебата била изишана, али како се дебата развила, то је и он принуђен да учествује у њој. У уводу свога говора он додирује дебат о буџету, а затим излаже како су финансиски основи трули, због чега је и финансирање тешко; изјашњава се противу увођења монопола дуана; износи да је дација неправилно дијелена и са задовољством прихваћа приједлог владин о класификацији земаља. Прелазећи на државну организацију, вели да реорганизација државног живота лежи у нас саме, те симпатично прихваћа владину намјеру о увођењу школе за стучно спремање финансиских чиновника, износећи уз то приједлог, да се законом одреди, да се државни питомци од сада бирају конкурсом. Исто тако радосно поздравља одбачено повећање познице за пољопривреду, али како је то незаконит акт, то моли самозвољење министрове како би се тај приједлог одбаче саобразно закону. Повишење појединих прихода од стране одбора сматра, па је похвално по министру, јер је био толико пажљив и обазрив, те није приходе увеличавао, истичући како је финансиски програм владин за сваку похвалу, те не само у начелу прима приједлог буџета, него препоручује и посланицима да га приме. На крају се објашњава са С. Вулетихом, који га је у своме говору у алузији додирују.

При овом објашњењу долази између њега сједне и С. П. Вулетиха и М. Мијушковића с друге стране до оштре претирке.

Буро Дрецуи додирује Скупштину како не треба да се дануби у овом вријеменима и предлаже да се буџет у начелу прими.

Извјештац Ж. Драговић осврће се на примједбе ранијих предговорника, указује на вријеме и вели ако се продужи са оваквим тразвицама стечањем у нас саме веће непријатеље него их имамо на страни.

Мило Дожић говори о завршном рачуну, похвално се изражава о извјештају М. Ж. Јовановића и тражи да се начелно ријешити треба ли уз буџет да се подноси завршни буџет или не. Ако не треба, онда је за то да се буџет у начелу прими.

Настаје одмор.

По одмору:

Милосав Њикодић (стоји за предсједничким столом) износи како су се противу владе дигле многе оптужбе, преко којих она брзине прелази те тражи да се влада изјасни („Има времена!“) додајује министар Ј. Пламенца) Тражи десет посланика да помогну његов приједлог да се поднесе завршни рачун.

Министар Јован Пламенца истиче како је комесар М. Ж. Јовановић као стручњак официјелно влади добро, док је С. П. Вулетих официјелно као ланк рђаво. Налази да Вулетих својим држањем убија земљи кредит, који је у овим данима врло потребан на страни. Разлози, са којима Вулетих излази противу буџета, потпуно су неосновани и нијесу доказима поткрпљени. Вулетих, вели, замјера влади што у овим данима излази пред Скупштином са законским приједлозима, а сам се заборавља и тражи хитност неких законских приједлога. То је недодљивост Вулетихева, којом признаје да је влада у праву. Вулетих, вели даље, говори о неискривостима данашњег режима, а сам је био при рађању његову и врши његове погрешне послове. Замјера Вулетиху што се хвали својим радикалним начелима, те жали што је на министарској столици, одакле не може да говори онако како би говорио да је на посланичком мјесту. Недодљивост је, вели, Вулетих показао и захтјевом да се буџет одбаци, док се раније обрађивао због прилика у којима се земља налази. Вулетих ипак, наставља даље, ни једну своју поставку засновао на закону и ако је законске одредбе потразио, објашњавајући их sophisticки. Вулетих је требао бар једним конкретним примјером да покаже да се влада огријешила о закон. Побивајући законским одредбама Вулетихеве замјерке, вели да су вирмани приноси чак и треба, да су ванредни расходи чиниени због анархистичког злоčina, за постојање Књаза Господара и Престолонаследника, за мисије у Београду, Цариграду, Риму, Паризу и др. Што је постављен један члан Држ. Савјета више него је буџетом предвиђено колико чланова Д. Савјета може бити, а што буџет министарства војног ипак изнесен, то се зна због чега је, јер је он државна тајна. На крају се зауставља на завршном рачуну и вели: Завршни рачун су зато, да би се контролисао рад владе по буџету одобреном у Н. Скупштини, а 1907. год. буџет није Н. Скупштина одобрила, него је продужен указом и Скупштина нема право да тражи рачуне од онога што није одобрила у толико прије, што је буџет за 1906. год. изашао у јануару, док је закон о буџету изашао тек у децембру. Али и поред свега тога он у име владе позива Н. Скупштину, ако хоће, да одреди анкету да изврши преглед буџетирања.

Поп Ђ. Милановић тражи да влада поднесе завршни рачун, а буџет да се одбаци док се не износе завршни рачун. На крају се осврће на говор извјештоца и чини му неке замјерке.

Извјештац Ж. Драговић изазван тиме оставља Скупштину да цијепа говор његова претходника да ли је смислен или не, те се лично објашњава с њиме.

Сједница је закључена у подне.

VII сједница

19. децембра

Предсједник отвара сједницу у 3 сата послије подне.

Пошто је прочитан записник, прелазе се на дневни ред.

Поп Ђорђе Милановић устаје ради личног објашњења са Ж. Драговићем, којом приликом долази између њих двоје до сукоба.

У Скупштини вријење. Посланици траже, да се у скупштини не прави неред, те да се изазивач казни.

Предсједник налази да је мало да се изазивач казни укором.

М. Њикодић говори у прилог Ђ. Милановића, што изазива још већу узбуђеност.

У дворани бука.

Предсједник прекида сједницу и тражи да посланици дворану напусте.

Сједница је заказана за сутра, суботу, по подне.

Позив на претплату

Првог јануара 1909 године исти-че претплата многим нашим г. г. претплатницима, — зато се позивају исти — ако желе и даље наш лист примати — да изволе на вријеме обновити претплату, — како не би било прекидања у пошиљци листа.

Претплату на „Глас Црногорца“ прима: за Црну Гору, Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину и све друге земље — само Администрација „Гл. Црногорца“ на Цетињу. — Кома је наручије може претплату слати госп. Вељку Рамановићу, Књ. Цр. агенту у Котор (Cattaro — Dalmatien).

„Глас Црногорца“ стаје: за Црну Гору на годину круна 8; — на пола године круна 4. — За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину: на годину круна 12, — на пола године круна 6. — За све друге земље: на годину 20. франака у злату, — на пола године 10 франака у злату.

„Глас Црногорца“ неће се ни-коме слати — ко унапријед не пошаље претплату.

Претплата на „Глас Црногорца“ прима се само у годишњим и по-лугодишњим роковима. —

Цетиње, 2. децембра 1908. год.
2—4 Администрација „Гласа Црногорца“

СТЈЕЧАЈ

Министарству Финансија и Грађевина у Одјељењу за Грађевине и Саобраћај потребан је један ин-жинијер, практичан у градњи путо-ва, камених мостова и осталих др-жавних грађевина, а да познаје српски језик.

Ко би желио заузети ово мјесто, нека у што краћем року поднесе овом Министарству своју понуду са увијеренима о својој теориској и практичној спреми.

Мјесто је скопчано са платом до четири хиљаде кр. (4000) на годину.

Бр. 1856. Из Канцеларије Ми-нистарства Финансија и Грађевина, Одјељење за Грађевине и Саобра-ћај, 11. новембра 1908 год. Цетиње.

СТЈЕЧАЈ

Траже се три љекара са годиш-њом платом по 3600 (три хиљаде и шест стотина круна).

Љекари бити ће дужни држати своју ручну апотеку, гдје нема јав-не и мораће на позив ићи по округу, колико по званичном толи-ко по приватном послу, за које ће му се исплаћивати награда према „санитетском зборнику“.

Молитељи морају познавати срп-ски језик; морају бити успособљени за докторе цијелокупног љекарства на једном од признатих европских универзитета.

Молбе морају бити припослане Санитетском Одјељењу Министар-ства Унутрашњих Дјела и провиђе-не свима потребним исправама. —

Број 1159. Из Санитетског Одје-љења Министарства Унутрашњих Дјела, 12. септембра 1908. године. На Цетињу. 6,6

ОБЈАВА

Поштанско-телеграфском одјеље-њу потребно је за исхрану поштан-ских коња од 1. јануара до 1. маја 1909. год. 430 (четири сто тридест) квинтала зоби, која се количина према распореду поштанско-теле-графског одјељења има предавати поштанским шталама.

Одјељење ће у својој канцела-рији држати јавну лицитацију 15 децембра ове године од 8—12 сати прије подне.

Лицитанти морају положити ка-уцију од 3000 круна (три хиљаде) круна у готову новцу или у не-покретности.

К. бр. 8110/3402. Из канцеларије поштанско-телеграфског одјељења министарства унутрашњих дјела, 3 децембра 1908 год. Цетиње. 2,2

ОБЈАВА

У канцеларији потписате управе, у неђељу 21. децембра 1908 г. у три сата по подне, држаће се јав-на лицитација за набавку масти, уља слатког, паште, ориза, гриза, пасуља и другог сочива, папра, соли, кафе, цукра, чаја, вина, ра-кије, петролеума, штерика и сапу-на потребитог за болницу „Дани-ло I.“ за вријеме од 1. јануара до 31. децембра 1909 год.

Број 1022. Из Канцеларије Упра-ве Болнице „Данило I.“, 17. децем-бра 1908 г. на Цетињу. 1,1

ОБЈАВА

Миљан В. Милић, родом из Куча, обавијештен је приватним путем, да му је син, који борави у Аме-рици под адресом: **Maksim Militch, Box 42, Treadville, Alaska**, — по-гинуо; те моли сваког, који би што о истом знао, да обавијести или директно њега или ово Министар-ство.

№ 6388. Из канцеларије Књ. ми-нистарства иностраних дјела, 15. децембра 1908 г. на Цетињу.

ОБЈАВА

На основу рјешења Књ. Минис-тарства Правде од 5. овог мјесеца број 3927, Управа Централног Каз-неног Завода јавља, да ће дана 21 децембра 1908. г. држати јавну лицитацију за закуп издавања хране осуђеницима Централног Казненог Завода, а за једну годину, т. ј. од 1. јануара до закључно 31. децем-бра 1909 год.

Поводом тога позивају се сви они, који би вољни били закуп у-чињети, да означеног дана тачно у 8 сати прије подне престану у канцеларији управе, ће се ли-цитација обавити.

Ко би желио раније упознати се прописом хране и уговором, може их сваког дана за вријеме канце-ларијских часова добити у канце-ларији управе.

Закупник хране дужан је дати 100 наполеона кауције, било у го-товом новцу, било у сигурном јем-ству или залози.

Број 410. Из управе Централног Казненог Завода, 7. децембра 1908 год., Подгорица. 2,2

ОБЈАВА

Брзи параброд Угарско-Хрват-ског Друштва полазиће из Котора за Фијуму у понедељник, уторник, четвртак и суботу на пола сата послје подне, а брзи параброд Лојдовог Друштва полазиће из Ко-тора за Трст у сриједу, петак и неђељу такође у пола сата послје подне.

Према овоме дилижанса с Цети-ња за Котор полазиће сваког дана у 5 сати из јутра а стизати у Ко-тор у 11 сати прије подне.

Из Котора за Цетиње дилижанса ће полазити сваког дана у 1 сат и 30 минута по подне а долазити на Цетиње у вече у 7 сати и 30 минута.

Полазак дилижансе за унутраш-њост биће као и досада сваког дана у 7 сати из јутра, а долазак на Цетиње у 8 сати у вече.

Број 8177. Из поштанско-теле-графског одјељења министарства унутрашњих дјела, 8. децембра 1908 год. на Цетињу. 2,3

ОБЈАВА

Видак Ђуров Аврамовић, родом из Бјелица прије годину дана и био је у City Montana P. off. Box. № 24. а од тога доба није давао од себе гласа, те се умољава сваки, ко би што знао о поменутом Авра-мовићу, да обавијести неопходно ово Министарство.

№ 6319. Из канцеларије Књ. министарства иностраних дјела од 5. децембра 1908 г. на Цетињу. 2,3

ОБЈАВА

У неђељу 21. овог мјесеца, да-ваће се у канцеларији Министарства Војног на јавној лицитацији кон-трати за издавање хљеба, меса и остале хране у оноликој количини, колико буде потребно за дворску стражу, војничку школу, музику, пионерску и митраљешку чету у опште за сву редовну војску цетињ-ског гарнизона у течају од 1. јану-ара до 31. децембра идуће 1909 године.

Лицитација ће се држати озна-ченог дана од 8 часова из јутра до часа, којега ће руковаоца ли-цитације одредити; а на два дана раније моћи ће се видјети у по-менутој канцеларији каквоћа поје-диних артикала каогод и контра-тски услови са односним обавезама.

Подузимаочима појединих угово-ра тражи се кауција од пет хиља-да круна у готовом новцу или шест хиљада круна у сигурној застави.

Број Е 5112 о—у—1640. Из административног одјељења минис-тарства војног, 11. децембра 1908 год., Цетиње. 1,2

ОГЛАС

У извршењу трећег става пресуде пот-писатог суда, одобрене пресудом Књ. Великог Суда од 14. новембра текуће године, број 377—V. 1908—2, овим се ставља до знања сваком опом, кога се тичало буде: да је Милош Пунишин Шкеровић, родом из Слатине у Бјело-навлићима, због издавања себе посве-љена у чин јермонаха, зв. „Мелхиседека“, и купљења прилога по разним крајевима наше државе, тобоже у корист манасти-ра „Високи Дечани“, осуђен на двије го-дине тамнице у Централном Казненом Заводу у Подгорици, гдје се и налази.

Овим се, пак, ставља до знања, да поменутом Шкеровићу не би по сада ко што давао од досада обећаних му, а неиздатих, прилога, сматрајући га не као свештено лице, већ као варалицу; ко би прогнивно овом поступку, а дознало се буде, био би подвргнут строгој закон-ској одговорности.

Број 406х1908 V—1907—135.
У Никшићу, 9. децембра 1908 г.
Књ. Обласни Суд
за врш. дуж. председника — судија
Мил. Бошковић
Р. 154. Бр. 561. 1,3

СТЈЕЧАЈ

У смислу данашњег рјешења потписа-ног суда број и ознака доњи, отворен је стечај над презадуженом имовином, Алуша Шоли из Скадра, трговца, турског поданика, а сада настањеног у Бару, ушљед чега се овим позивају сви њего-ви дужитељи, да до 1. фебруара 1909. године поднесу Општинском Суду у Бару своја потраживања, поткријењена однос-ним исправама, с напоменом, да се пос-лије означеног дана неће ниције потра-живање узети у обзир.

Број 2187. IV—1908—265.
У Бару, 13. децембра 1908 год.
Књ. Обласни Суд
Врш. дуж. председника
А. В. Рађеновић
1,1

ОГЛАС. Износи се на јавну продају доље описана непокретност командира Стевана Матановића, из Ђеклића, која је процијењена круна 800.

Продаја ће се извршити у канцела-рији потписатог суда, а за исту одре-ђује се три рока, и то: 4. јануара, 4. фебру-ара и 4. јуна 1909 у 9 сати прије подне.

На првом року непокретност се неће продати испод процијењене вриједности; на другом хоће и ниже, али не испод 2/3 процијењене вриједности, а на трећем уступиће се понудиоцу највише цијене.

Сваки је лициант дужан положити јем-ство 10% од процијењене вриједности.

Позивају се сви они, који имају на не-покретности какво реално право, као и они, који имају право прече купње, да се пријаве суду прије почетка прве продаје.

Опис непокретности:

1.) Данчулове руне. Вели и Мали Ђу-рин до, у које има: 1. коса 1/4 и 1/8 ли-ваде са припадајућим удомом; граничи се: од истока, Мусе Вукова Матановића и Стевана Вукова Мухадиновића; запада, капетана у пенсији Матана Матановића, Машана Калуђеровића и Јоке Шакове Матановића; сјевера Мусе Вукова и Ан-дарије Томанова Матановића; и југа, Сте-вана Васова Мухадиновића и Мусе Ма-тановића.

Број 714—310—1908.
Бата, 28. новембра 1908.

Књ. Капетански Суд
каптан, Симо Ђ. Кривоканић
Р. 190. Бр. 540 1,1

Приватни огласи

Акционарима Народне Штедионице

Позивају се г. г. акционари да похитају са подмирењем закашњених уплата по својим акцијама како не би изгубили право на дивиденду (добит), а дужници на продужење својих зајмова.

Цетиње, 18. децембра 1908.
Р. 36, Бр. 569. 1,3

УПРАВА

ПОЗИВ
НАРОДНА ШТЕДИОНИЦА НА ЦЕТИЊУ
ПОЗИВА

на уписивање IV-ог кола својих акци-ја (удјела) са почетком уплате од 1. ја-нуара 1909.

Вриједност је једне потпуно уплаћене акције кр. 104.— која се уплаћује кроз 4 године; а исплаћује се према чл. 60. својих правила, свршетком пете године са припадајућом добити (дивидендом).

Цетиње, 10. децембра 1908.

Управа

Р. 56, Бр. 559. 1,6 Народне Штедионице

УПРАВА ОСИГУРАВАЈУЋЕГ ДРУШТВА

„РОССИЯ“

у Петрограду

доводи до општег знања, на је полица по осигурању живота под Бр. 217. 390 од 25 септембра 1906 год. на суму од круна 4000 — издана на име Милана Мијаилова Кнежевића из Боана у Црној Гори изгубљена.

Ако по истску шест мјесеци од дана последње објаве, полица не буде пред-стављена Управи Друштва „Россия“ то ће се иста, на основу § 40 „Услови по осигурању на случај и мешовитог“, сма-трати за поништену, а у зајмену издаће се86, пликат, под пређашњим бројем.
Р. дубр. 554. 1,3

БАРСКО ДРУШТВО

Распоред пловидбе поштанскијех и трговачкијех парабродо по Скадарском језеру и Бојани.

Полазак: Поштански и трговачки па-раброди полазе сваки дан осим неђеље у 10 сати прије подне из Скадра и тичу Вир—Плавницу: понедељником, сриједом и петком, а Плавницу—Вир: уторником, четвртком и суботом. Истог дана вра-ћају се у Скадар.

Сретање: На Виру с државном бар-ском дилижансом у доласку и поласку.

Полазак: Из Ријеке за Вир полази сваки дан осим неђеље у 11 сати прије подне и истог дана враћа се на Ријеку.

Сретање: С парабродом, који полази из Вира за Плавницу и Скадар и то: понедељником, сриједом и петком, а уторником, четвртком и суботом с па-рабродом за Вир и Скадар. На Виру пак с државном барском дилижансом у до-ласку и поласку.

Сретање: На Плавници с приватнијем подгоричкијем омнибусом у доласку и поласку.

Полазак: Из Скадра за Обод и обра-тно сваког дана осим неђеље

За подробнија обавијештења треба се обратити односијем друштвенијем аген-цијама.

Р. 156. Бр. 128. 24,36

УПРАВА.

Књижевни Оглас

Потписата Књижара, добила је право на пре-штампање и издање свију Дјела Њ. Кр. Висо-чанства Књаза Господара, од којих има на сво-ме стоваришту следећа, и то:

Балканска Царина	кр. 120
Потоњи Абесераж	140
Хајдана	140
Књаз Арванит	1—
Даље има на своје стоваришту ове књиге:	
Огледало Српско	3—
Јуначки Споменик	1—
Освета Косовска	2—
Словенска Слога	1—
Јунаштва Црногораца	1—
Српско Хајдуковање	—60
Четовања и Мелдана	—60
Краљевић Марко	1—
Милош Обилић	1—
Целагиња Народ. Учитељ биогр. изд.	10—
Н.-садско ..	5—
К. Менадовић. Карађорђе	5—
А. Дима. 20 година посље, у три књиге	12—
А. Бургера. Царина Катарина, у 2 кн.	8—
Вој. С. Поповић. Освојење Бара	2—
Освојење Никшића	2—
Рамо	2—

Напомена. Ко узме од једне врсте 4 књиге добија пету гратис, а од књига под знаком „ добија трећу књигу гратис, или сортирано 20% попушта.

С поштовањем

Прва К. Цр. повл. Књижара

П. М. Калуђеровића

П. п. Бр. 275. 15,20

Поштанске марке

Поништене цр-ногорске и осталих балканских земаља купујем — сваку ко-личину — по најбољим цијенама. Пошиљ-ке и понуде на адресу.

А. Weiss, Brietmarkenhandlung.
п.п. Бр. 496. 4,13

Wien I. Adlergasse, 8.

СРЕТКЕ

Краљ. Срп. Државне Класне Лутрије ЗА 37. КОЛО I. КЛАСЕ

могу се добити код

„Никшићског Трговачког Акционарског Друштва“

као јединих овлашћених продаваца за Црну Гору.

Вучење прве класе биће

10. јануара 1909.

Цијена срећака: цијела срећка К. 23 04; половина К. 11 52; четвртина К. 5 76; осмина К. 2 88.

Уплату треба слати преко новчаних завода или поштанском упутницом. Извучене лозове исплаћује благајна Никшићског Трговачког Акционарског Друштва, а за тачну исплату јемчи Српска Држава.

С поштовањем

П. п. бр. 572 — а 1,3

НИКШИЋСКО ТРГОВАЧКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО

Управа Краљ. Срп. Држ. Класне Лутрије

објављује овим, да је за главног овлашћеног продавца њених срећака у Црној Гори поставила Никшићско Трговачко Акционарско Друштво, које ће од 11. ов. мј. отпочети са продајом срећака I. класе 37. кола.

Л. бр. 5842. Из Управе Краљ. Срп. Држ. Класне Лутрије, 9. децембра 1908 год. у Београду.
П. п. бр. 582 — б. 1,5

ПОЗИВ

Позивају се власници ниженапоменуте робе, да је подигну из магацина ове царинарнице најкаље до 1. јануара 1909. г. Ко се пак не би — са чистим документима — до означеног дана пријавио, с робом ће се поступити по чл. 69—74 царинског закона.

Тек. бр.	Бр. кол.	Облик	ВРСТА РОБЕ	Знаци	Нумери	ПРИМЈЕДБА
1	2	Сандука	маст за кола	S S G	6544 и 6545	
2	2	„	„	S G	3197 и 3198	
3	1	„	„	R J E	11536	
4	3	„	„	„	„	
5	1	„	„	„	„	
6	1	„	„	„	„	
7	1	„	„	„	„	
8	1	„	„	„	„	
9	1	„	„	„	„	
10	1	„	„	„	„	
11	1	„	„	„	„	
12	53	„	„	„	„	
13	4	„	„	„	„	
14	1	„	„	„	„	
15	5	„	„	„	„	
16	1	„	„	„	„	
17	1	„	„	„	„	
18	1	„	„	„	„	
19	2	„	„	„	„	
20	2	„	„	„	„	
21	1	„	„	„	„	
22	5	„	„	„	„	
23	1	„	„	„	„	
24	1	„	„	„	„	

У Никшићу, 23 новембра 1908.
Број 793.

П. п. бр. 483. 3. 11. 2-2

Управник царинарнице
К. М. Катарић

СРЕТКЕ Српске Државне Класне Лутрије

ЗА I. КЛАСУ 37. КОЛА, КОЈИХ ЋЕ ВУЧЕЊЕ БИТИ

10. јануара 1909 год.

готове су и могу се добити код потписаних Овлашћених Продаваца.

„Динара 3,795.000“

подељено на веће и мање Добитке, има се у току играња овога Кола исплатити учесницима у игри.

Српска држава јемчи за исплату Добитка.

План ове Лутрије са Правилима, из кога се опширно да видите, ред вучења појединих класа, поделе добитка по класама, и све остало, што је нужно знати сваком играчу, шаљемо уза сваку извршену по-поручину — бесплатно.

Цела Срећка стаје 24 динара, Половина Срећке 12 Дин. и 1/2 срећке 6 Динара.

Уплату за Срећке најподесније је слати Поштанском Упутницом на фирму.

Београд, децембра 1908 год.

П. п. бр. 553. 2,3

Л. Кокановића и Друга.
Овлашћене Продавце Срећака
Срп. Држ. Класне Лутрије

Парни млин на Цетињу ^{потребује стручног машинисту.} — Машина у јачини шест коњских снага са једним каменом.

Ко ово мјесто жели нека се са поуподом и документима обрати на потписатог. Подгорица — Црна Гора.

Р. 34, Бр. 493. 3,3 Хафис Пашић.

Зубни, љекар ^{НА ЦЕТИЊУ} ^{снадбио је свој кабинет елегантно и са свијема потребама потпуно.}

Зубе: чисти, пломбира, вади, мијења на коријен зуба и на вилицу, уредно, умјерена Цијена.

С поштовањем
Р. 34, Бр. 533. 3,3 Д-р Х. Куслеф

Објава У мојој обућарској радионици, Катунска улица број 65, имам за продају у мјесто добро израђених пренаља: мушких, женских, ђегињих, сваке прсте. Цијена умјерена. Тако исто израђујем и порубине.

Молим за посјету.

Цетиње,

С поштовањем
Р. 37, Бр. 546. 2,3 Димитрије Фатић.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ

Приликом смрти нашег незабораног брата, стрица, оца и мужа

† Ник Ф. Оташевића

иза тешке неизлечиве болести, коју је добио од назад 5 мјесеци у Јужној Америци.

Његов стари брат Саво, који је с покојником био пошао скоро ће двије године, увиђајући брачку тешку болест да се не може излечити, а желећи га превест жива у своје отаџбину — крене са покојником из Бунозасерса 16. октобра, који се није падао даће га превести жива преко Оксјана, са покојником стигао је у отаџбину 21. новембра.

5. децембра у 5 сати после подне испусти душу у 41 години оставио је многобројну фамилију у врло сиромашном стању.

Покојник био је владања поштеност у првој врсти поштених војника.

Потпуна хвала г. г. доктору Лазаревићу и Огњеновићу, који су се својски заузимају да покојнику лекарску помоћ укажу.

Особита хвала свијема онијима, који су покојника у болести посјетивали.

Услед наше горке жалости неизмјерна хвала браћи Његовићима, који у великом броју дођоше и покојника брачки ожалише.

Особита хвала пријатељима Крањодољанима, Петродољанима, Бајицама, Доњокрајцима и Добрљанима, који на мах похиташе у великом броју дођоше, те спровод увеличаше и до вјечне куће пошатише.

Његовић, 7. децембра 1908.

Ожаловљена супруга Маше, синови: Филип, Божа, Перо; шћери Љубица; браћа: Перо Саво са осталом родбином Оташевића Р. 195, Бр. 563. 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Тужна вијест нам стиже од Српског Друштва Јединства број 4, из Анаконде 23. новембра исте године, да се је наш брат

† Богдан Лукин Ђоновић

после тешкога боловања преселио у вјечност у 40-ој години свога живота у болници 5. новембра по новоме 1908 г. Друштво његово и пријатељи: Пресједник тога друштва г. Андрија Б. Дрецу, тајник г. Томо Н. Илићковић, чланови: г. Видо К. Поповић, Иво П. Поповић, и г. Станко С. Ђуровић са пречасним оцем Марковићем Србима и Српкињама пошатише покојника коротним и музикалним и друштвеним маршом до вјечнога дома — дана 7. новембра о. г. по новоме. Зато изјављујемо дубоку захвалност пречасном оцу г. Марковићу, који је држао црквени обред; а тако исто и нашим пријатељима за такви ред и спровод, који су се постарали, да му учине у туђој земљи; захваљујемо и г. Станку С. Ђуровићу, који се је са покојником Богданом опростио дирљивим говором у част његову и куће Ђоновића. Тако исто захваљујемо нашим пријатељима, који нам дођоше да заједно снама изјаве жалост за нашим никад незаборављеним братом Богданом; тако и нашем пароху г. Николи Јовановићу, који је одржао опјело са парастосом у свом родном мјесту.

Брчели, 11. децембра 1908 г.

Ожаловљена породица: брат Стеван, удова Ивана са двоје дјеце — Божаном и Станицом; снаха Јокана и сестра Станица и остала браћа Ђоновића Р. 208, Бр. 564. 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

И ако нас је тужна вијест, коју смо ових дана добили из Јужне Америке, да је наш никад непрежаљени син и брат

† Илија Лукин Кажих

23. јула ове године са још два своја друга Црногорца, погинуо, ће су нападнути од некаквих дивљих прица, напредно поразила; али неможемо пропустити, а да овим путем не изјавимо нашу најсрдачнију благодарност покојниковим друговима, који не жалише ни трошка ни труда, нити од велике опасности узмакоше, те покојнике у некој дивљој пустињи сахрамише.

Брачка и неизмјерна хвала пријатељима из Ријечке нахије и Зете, и браћи Љешњанима, који из свих села ове нахије у онако великом броју похиташе тужној породици те по народном обичају, нашег покојника брачки ожалише и тиме нам у неколико неизмјерну тугу ублажише.

Срдечно захваљујемо свима, који нам писмено и телеграфска саучешћа послаше.

Жупа-Градачка 16. новембра 1908 год. Прежаловљени: мајка Крстина, браћа: Бошко и Митар са осталом породицом. Р. 150, Бр. 562. 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти наше непрежаљене супруге односно мајке, снахе и сестре

† КРСТИЊЕ

која се 1-ог овог мјесеца у 28 години свога живота при порођају пресели у вјечност оставивши четворо најкаље дјеце — сматрамо за дужност изјавити благодарност г. Др. Цамани на заузимању да нашу милу покојницу отргне неумитној смрти.

Искрена хвала народу Барском оба пола, који у великом броју дођоше и нашу покојницу оплакаше и до вјечне куће испратише.

Доживотна хвала свјештенику Вукотићу на извршеном опјелу и учитељу Дедовићу који са ђацима спроводу присуствоваше.

Брачка хвала настојницима и подумачима Барског Порта на указном личном саучешћу.

Особита хвала капетанима: Ђуру Ивовићу и Ђорђи Драговићу и писару Јанку Пајовићу, као и нашој браћи и пријатељима на телеграфска саучешћа.

Такође захваљујемо и свима оним, који нам ма којим путем у овој превеликој жалости изјавише своја саучешћа и тијем у неколико нашу тугу и бол ублажише.

Бар, 3. децембра 1908.

Ожаловљени: Супруг Лазар Чејовић; син Јован; кћери Зорка, Иве и Милосава; ђевер Видак; браћа: Туле и Кујо. Р. 173, Бр. 570. 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Прежаловљени смрћу нашег никад незаборављеног сина, мужа, оца, брата и рођака

† официра Пера Р. Радуновића

који се у 46. години свога живота, а у 26. години официрске службе последи девет мјесеца тешког боловања 9. децембра пресели у вјечност, сматрамо за особиту дужност овјем путем изјавити нашу најсрдачнију благодарност г. г. докторима Перацићу и Радуловићу, који се својски заузимаху да покојника смрти отргну.

Срдечно захваљујемо нашим пријатељима: Команима и Бандићима, Ђелицама, Ђоновићима и Загоранима. Вјечиту благодарност дугујемо браћи Љешњанима, који у оноликом броју на глас смрти нашег покојника дођоше и по народном га обичају ожалише. Такође вјечиту благодарност дугујемо г. г. командирима и официрима, који учествоваше при погребу и са војничким почастима покојника до гроба испратише.

Вјечито смо захвални г. г. свештеницима, који над покојником опјело извршише.

Такође смо благодарни г. г. учитељима, који са ђацима спровод увеличаше и дирљивим говором се с покојником опростише.

Вјечито смо благодарни браћи Прогоновићима, који покојника у болести послужили и на смрти братски ожалише.

Срдечно благодаримо пријатељима, који нам писмено и телеграфично саучешће изјавише.

Прогоновићи, 10. децембра 1908.

Ожаловљени: отац Радоје, мајка Златана, супруга Ивана, синови: Милош и Никола; браћа: Стеван, Марко и Лука и остала родбина. Р. 195, Бр. 566. 1,1